

W dniu 14 czerwca 2017 roku zmarł w wieku 87 lat profesor Kazimierz Grottel, nestor poznańskiej neurobiologii.

Kazimierz Grottel urodził się w roku 1930 w Pabianicach, do których często wracał wspomnieniami. Pochodził z bardzo licznej rodziny. Gdy miał 9 lat rozpoczęła się II Wojna Światowa, która bardzo silnie ukształtowała życie Zmarłego. W czasie wojny Jego rodzina była mocno zaangażowana w walkę konspiracyjną, za co zapłaciła wysoką cenę. Wielu najbliższych przeszło piekło obozów koncentracyjnych, z których ojciec i jeden z braci nie wrócili. W czasie wojny Kazimierz został zaprzysiężony jako żołnierz AK.

Po wojnie był w harcerstwie. Interesował się archeologią. W trudnych warunkach uzyskał maturę i w roku 1951 rozpoczął studia medyczne w poznańskiej Akademii Medycznej na kierunku lekarskim. Aby się utrzymać, po zaliczeniu pierwszego roku podjął pracę na stanowisku młodszego asystenta w Zakładzie Anatomii, z którym związany był aż do roku 1981. Jeszcze jako student brał udział w Poznańskim Czerwcu 1956, udzielając pomocy medycznej rannym na ulicach miasta. Nieco później, w czasie wydarzeń październikowych, był członkiem Tymczasowego Środowiskowego Komitetu Rewolucyjnego Studentów w Poznaniu, będącego studencką formą wsparcia antykomunistycznego zrywu. W ramach tej działalności zbuntowani studenci wyrzucali na korytarze uczelni dokumenty stalinowskiego ZMP i ujawniając je w ten sposób przyczynili się do likwidacji tej organizacji. Po studiach Kazimierz Grottel pracował jako chirurg w kilku szpitalach, a równolegle uczył anatomii wiele przyszłych pokoleń lekarzy. W tym okresie życia założył rodzinę, miał piątkę dzieci z których był bardzo dumny. W Jego gabinecie wisiło zdjęcie całej rodziny z licznymi wnukami. Rodzina Grottelów stała się chlubą miasta Poznania.

Kazimierz Grottel był zaangażowany w ruch niepodległościowy. W latach 70-tych wraz z grupą przyjaciół, intelektualistów, uczestniczył w spotkaniach konspiracyjnych, opracowując projekty konstytucji, a także ustawy o samorządzie terytorialnym dla oczekiwanej wolnej Polski. W roku 1976 za wsparcie protestu antykomunistycznego został skazany wyrokiem sądowym na dwa lata więzienia w zawieszeniu. Już w latach 90-tych za tę działalność został odznaczony przez wojewodę wielkopolskiego Macieja Musiała medalem *Ad perpetuam rei memoriam*. Jednak taka postawa w tamtym okresie nie ułatwiała życia zawodowego. W czasie pracy na Akademii Medycznej spotykał się z licznymi szykanami ze strony osób zaangażowanych w działalność aparatu bezpieczeństwa tamtego okresu. Te szykany

uniemożliwiały realizację marzeń i aspiracji naukowych i stały się powodem decyzji podjętej w okresie Solidarności o odejściu z Akademii. W pamiętnych wyborach roku 1981 nowym rektorem Akademii Wychowania Fizycznego został Jego przyjaciel, profesor Aleksander Kabsch, który znając pasje naukowe prof. Grottela zaproponował mu przejście do tej placówki i utworzenie pracowni badającej układ nerwowy. Była to nowatorska inicjatywa, gdyż żadna z polskich uczelni sportowych (a zarazem niewiele takich uczelni w świecie) nie zajmowała się układem nerwowym. Jednocześnie był to pierwszy zakład naukowy w Poznaniu, którego celem było poszerzanie podstawowej wiedzy o układzie nerwowym. Utworzony Zakład Neurobiologii, który był przez dwie pierwsze dekady kierowany przez Kazimierza Grottela, prowadzi działalność naukową do dzisiaj.

Początki pracy naukowej w tym Zakładzie przypadły na pierwsze lata stanu wojennego, który zaczął się zaledwie w kilka tygodni po formalnym zatrudnieniu profesora Grottela w nowej uczelni. Wszystkie utrudnienia, szykany i absurdy tego okresu utrudniły organizację nowego laboratorium, ale zostały pokonane, choć tworzenie pracowni i gromadzenie aparatury zajęło całą dekadę. Ten fakt podkreśla determinację, z jaką profesor Grottel dążył do celu. Mimo niewiary wielu kolegów Profesora, wdrożono szereg technik badawczych na poziomie komórkowym, zarówno neuroanatomicznych jak i elektrofizjologicznych. Tematyka Jego badań obejmowała sieci neuronalne pnia mózgu i mózdzku, rdzenia kręgowego, oraz badania jednostek motorycznych. Były to techniki nowoczesne, którymi posługują się nieliczne placówki badawcze na świecie. Zrealizowano szereg projektów badawczych i opublikowano liczne prace w czasopismach międzynarodowych. Profesor Grottel dbał o międzynarodowe kontakty zespołu. Na początku pracy w poznańskiej AWF odbył staż naukowy na Uniwersytecie w Goeteborgu, który pozwolił mu zapoznać się z najnowszymi technikami badawczymi w dziedzinie neurofizjologii. Ten staż znacząco pomógł profesorowi w organizowaniu nowego zakładu naukowego. Nawiązany kontakt ze szwedzką placówką przemienił się w pierwszą, regularną międzynarodową współpracę naukową poznańskiego zespołu i utrzymywany jest do dziś; w Goeteborgu pracowało łącznie 7 uczniów i współpracowników profesora Grottela. Należy podkreślić, że profesor Grottel przykładał dużą wagę do wysokiego poziomu badań, czasopism w jakich publikował wyniki, poziomu rozpraw doktorskich. Wypromował 9 doktorów, z których większość uzyskała już stopień doktora habilitowanego, a dwóch zostało profesorami. Osiągnięcia i kariery uczniów były zawsze przedmiotem dumy i radości Profesora. W latach 80-tych profesor Grottel pełnił funkcję prorektora do spraw nauki poznańskiej AWF. Promował jakość nauki i publikacji, co nie było łatwe ani dobrze przyjmowane w tamtym okresie. Choć pełnił tak wysoką funkcję w uczelni, nadal spotykał się z licznymi szykanami natury politycznej. Wniosek o nadanie mu tytułu profesora był latami blokowany przez uczelnianą Podstawową Organizację Partyjną, co stanowiło naruszenie prawa nawet w ustroju tamtego okresu, i pod koniec lat 80-tych stało się przedmiotem interwencji nowego wówczas organu - Rzecznika Praw Obywatelskich. Sprawa walki Kazimierza Grottela o respektowanie elementarnych zasad oceny w przewodzie profesorskim była także opisywana w ogólnopolskim czasopiśmie *Polityka*.

Po przemianach ustrojowych profesor Grottel pozostał wierny zaangażowaniu w naukę mimo, że namawiany był do udziału w nowo tworzącym się życiu politycznym. Realizował z zespołem kolejne projekty badawcze, uzyskując je w trybie konkursowym, między innymi z utworzonego wówczas Komitetu Badań Naukowych. Profesor stale dbał o rozwój naukowy zespołu, kilka kolejnych osób dzięki jego inicjatywie i poparciu wyjechało na staże zagraniczne. Zarazem zwiększała się liczba publikacji lokowanych w coraz bardziej prestiżowych czasopiśmie. Każdy taki sukces był przedmiotem radości Profesora. Profesor wielokrotnie podkreślał, że Zakład Neurobiologii jest jego zawodowym dziełem życia. Jego prace były cytowane ponad 500 razy. W roku 2000 osiągnął wiek emerytalny.

Po przejściu na emeryturę, 17 lat temu, Jego częstość kontaktów ze współpracownikami stopniowo malała, zawsze jednak śledził aktualne badania, publikacje i losy poszczególnych osób. Nadal był czynny, choć zmienił zainteresowania i zaczął badać historię swojej rodziny, o czym często opowiadał z pasją. Włączył się także w działalność stowarzyszenia kombatanckiego.

Był odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Krzyżem Armii Krajowej i Odznaką Weterana Walk o Niepodległość. Odszedł wybitny uczyony, który stworzył dynamicznie rozwijającą się poznańską szkołę badań nad układem nerwowym. Jego kultura osobista, zaangażowanie w życie rodzinne i społeczne są wzorem do naśladowania. Potrafił ryzykować życiem, wolnością i karierą dla sprawiedliwości i Niepodległej Rzeczypospolitej. Pozostanie na zawsze we wdzięcznej pamięci współpracowników.

Prof. dr hab. Jan Celichowski

Kierownik Zakładu Neurobiologii AWF w Poznaniu